QORTI ~IVILI, PRIM'AWLA

Im]allef

Onor. Giannino Caruana Demajo LL.D.

Seduta ta' nhar it-Tlieta 16 t'April 2002

Numru

~itazzjoni 1200/1995

Maurice Cordina g]an-nom u in rappre\entanza ta' *Cordina Insurance Agency Ltd* u din b]ala a[enti tad-ditta estera *Black Sea and Baltic General Insurance Co. Ltd* kif surrogat fid-drittijiet ta' l-assikurati tieg]u Francis Farrugia, Stuart J. Farrugia u Francesca Farrugia kemm bil-polza u kemm bil-li[i

versus

Joseph N. Tabone b]ala *chairman* u in rap-pre\entanza ta' *Air Malta Company Limited*; u b'dikriet tas-27 ta' Mejju 1997 il-kaw\a tkompliet kontra s-so`jetà *Air Malta Company Limited*

Din hija kaw\a dwar]sara li saret fil-vali[[ji ta' l-assikurati ta' l-attri`i waqt vja[[bl-ajru.

I`-`itazzjoni tg]id illi Francis Farrugia, Stuart J. Farrugia u Francesca Farrugia, ilkoll assikurati ma' l-attri`i u passi[[ieri fuq titjira *Air Malta* fis-7 ta' Jannar 1994,

sabu, meta waslu Malta, li kellhom seba' bagalji neqsin. Billi dawn il-bagalji baqg]u ma nstabux, l-attri`i, b]ala assikuratri`i, g]amlet tajjeb g]at-telf tag]hom billi]allset sitt mitt lira (Lm600) lil kull wie]ed u wa]da mill-assikurati, b'kollox elf u tmien mitt lira (Lm1,800).

Is-so`jetà konvenuta, b'ittra tas-7 ta' Frar 1997, a``ettat bla pre[udizzju li t]allas elf u mitejn dollaru amerikan ($1,200), i\da, meta l-attri`i insistiet g]al kumpens aktar xieraq, il-konvenuta `a]det kull responsabbiltà. Billi qieg]da tg]id illi l-konvenuta hija marbuta *ex contractu* biex tag]mel tajjeb g]al kull telf ta' vali[[ji li jkunu fil-kustodja tag]ha, l-attri`i fet]et din il-kaw\a u qieg]da titlob illi l-qorti:

1. tg]id illi l-konvenuta we]edha g]andha twie[eb g]at-telf ta' seba' vali[[ji ta' Francis Farrugia, Stuart J. Farrugia u Francesca Farrugia, u g]alhekk g]andha tag]mel tajjeb g]ad-dannu li sofriet l-attri`i b]ala assikuratri`i tas-sidien tal-vali[[ji; u

2. tikkundanna lill-konvenuta t]allas lill-attri`i elf u tmien mitt lira (Lm1,800) biex tag]mel tajjeb g]al dak li l-attri`i, b]ala assikuratri`i,]allset lill-assikurati tag]ha.

L-attri`i talbet ukoll l-img]ax u l-ispejje\, fosthom dawk ta' l-ittra uffi`jali tat-12 ta' Mejju 1995.

Il-konvenuta ressqet dawn l-e``ezzjonijiet:

1. it-talba attri`i "hija infondata fil-fatt u fid-dritt"; u

2. bla]sara g]all-ewwel e``ezzjoni, ir-responsabbiltà tal-konvenuta hija limitata g]al g]oxrin dollaru amerikan ($20) g]al kull kilo, skond il-kondizzjonijiet tal-[arr tal-vettural u tal-Konvenzjoni ta' Varsavja.

Il-fatti ta' dan il-ka\ [raw hekk:

Francis Farrugia, Stuart J. Farrugia u Francesca Farrugia, li kellhom polza ta' assikurazzjoni mas-so`jetà attri`i, taru minn Toronto g]al Londra fuq it-titjira BA 92 ta' *British Airways* tas-6 ta' Jannar 1994, u minn Londra g]al Malta fuq titjira KM 101 fis-7 ta' Jannar 1994. It-titjira minn Toronto telqet tard, u hekk kif il-passi[[ieri waslu Londra mill-ewwel rikbu l-ajruplan tal-konvenuta g]at-titjira lejn Malta[1]. Kellhom bejniethom seba' vali[[i li rawhom l-a]]ar darba f'Toronto g]ax meta waslu lura Malta l-vali[[ji ma sabuhomx. Billi Londra kienu biss *in transit* lanqas hemmhekk ma kienu rawhom il-vali[[ji.

Is-so`jetà konvenuta kienet mg]arrfa minn Londra illi l-vali[[ji kienu g]adhom hemm, u illi kellhom jintbag]tu Malta fuq titjira o]ra, aktar tard.[2] Fil-fatt kien hemm vali[[ji o]ra, mhux biss ta' Farrugia, li kellhom ji[u fuq it-tieni titjira g]ax ma la]qux dik li kienu [ew mag]ha Farrugia.

Meta l-vali[[ji waslu Malta fuq it-tieni titjira xi persuni o]ra, li wkoll ma kinux waslulhom il-vali[[ji ma' l-ewwel titjira, da]lu fejn ikun hemm il-*luggage carousel*, [abru l-vali[[ji u g]addewhom mid-dwana bla ma g]arrfu lir-rappre\entant tas-so`jetà konvenuta. Min]abba f'hekk, is-so`jetà konvenuta ma setg]etx i\\omm kont ta' liema vali[[ji ttie]du fil-waqt li kienu qeg]din jittie]du; kien biss wara li dawk in-nies]ar[u mid-dwana li waqqfithom rappre\entant tal-konvenuta u [eg]lithom jiffirmaw ri`evuta, i\da din ir-rappre\entant xehdet illi ma g]andhiex mod kif tkun taf jekk, barra minn dawk li waqqfet, kinux da]lu xi o]rajn qabel —Farrugia jew terzi — u]adu l-vali[[ji li huma l-meritu tal-kaw\a tallum[3].

Xehed rappre\entant ta' l-Armata, li hija responsabbli g]as-sigurtà fl-ajruport, u qal illi fl-1994, meta [ara l-ka\, kien normali li, meta l-*lost luggage office* tal-konvenuta jkun mag]luq, min ikun irid ji[bor il-vali[[i li ma jkunux waslu fuq l-

---

1 Ara x-xiehda ta' Stuart Farrugia fis-seduta tad-9 ta' Lulju 1997, *foll.* 37 *et seq.*

2 Ara x-xiehda ta' Rita Caruana fis-seduta tal-20 ta' Marzu 1998, *fol.* 53.

3 *Ibid foll.* 54 *et seqq.*

istess titjira mieg]u jmur fuq is-suldat li jkun fuq il-post, jurih il-karta ta' l-identità u s-suldat i]allih jid]ol]dejn il-*carousel* bla ma tkun mg]arrfa l-konvenuta[4].

Fil-fehma tal-qorti ma hemmx xiehda bi\\ejjed biex tista' tasal g]al konklu\joni jekk il-vali[[ji waslux tassew minn Londra, u, jekk waslu, jekk itte]dux minn terzi jew ukoll jekk itte]dux minn sidhom stess, g]ax il-pro`edura biex jittie]du dawn il-vali[[ji dak i\-\mien ma kinitx ma]suba biex t]alli *record* tal-moviment tal-vali[[ji u biex f'kull waqt ikun mag]ruf min hu responsabbli g]alihom. Ukoll jekk kienet l-Armata li kellha r-responsabbiltà biex ma t]allix lil min jid]ol fir-*restricted area* ming]ajr il-permess me]tie[, xorta jibqa' l-fatt li l-konvenuta kellha \\omm kustodja fuq il-vali[[i mitlufa: dawn kienu *unaccompanied luggage*, u, jekk tassew insterqu minn terzi, ma hemm xejn x'jeskludi li kienu nsterqu minn passi[[ieri li waslu ma' dik it-titjira u li g]alhekk l-Armata ma kellha ebda ra[uni li \\ommhom milli jid]lu]dejn il-*carousel*. Dan ma hux ka\ ta' responsabbiltà *ex delicto* i\da ta' responsabbiltà *ex contractu*. G]alhekk kien fuq il-konvenuta l-oneru li turi illi, g]alkemm ma wettqitx l-obbligazzjoni tag]ha li trodd il-]a[a depo\itata f'idejha lura lid-depo\itant[5], it-telf tal-]a[a se]] min]abba f'a``ident li [ara b'forza ma[[uri[6]. Fin-nuqqas ta' din il-prova, il-konvenuta ma tistax te]les mir-responsabbiltà.

Barra minn hekk, ukoll skond il-Konvenzjoni ta' Varsavja l-konvenuta tibqa' responsabbli g]al-vali[[ji meta dawn ikunu ni\lu l-art u g]adhom fit-*terminal*[7].

---

4 Ara x-xiehda tal-Kulunell John Camilleri fis-seduta tas-26 t'Ottubru 1999, *foll.* 83 *et seq.*

5 Art. 1904(1), Kod. ~iv.

6 Art. 1901, Kod. ~iv.

7 **Article 18.**

1. The carrier is liable for damage sustained in the event of the destruction or loss of, or of damage to, any registered luggage or any goods, if the occurrence which caused the damage so sustained took place during the carriage by air.

2. The carriage by air within the meaning of the preceding paragraph comprises the period during which the luggage or goods are in charge of the carrier, whether in an aerodrome or

Fil-fehma tal-qorti, is-so`jetà konvenuta naqset fl-obbligazzjoni tag]ha ta' depo\itarju bi]las meta ma g]amlitx dak li]u me]tie[biex il-]wejje[fdati f'idejha jkunu ta]t kustodja f'kull waqt; sew jekk il-vali[[ji ntilfu qabel ma waslu Londra, sew jekk intilfu f'Londra, u sew jekk ittie]du minn terzi wara li waslu Malta, g]andha twie[eb il-konvenuta min]abba f'nuqqas ta' kustodja, ukoll jekk fil-waqt tat-telfien tal-vali[[ji dawn kienu f'idejn *carrier* ie]or, min]abba fir-regola tal-*last carrier* ta]t l-art. 30 para. 3 tal-Konvenzjoni ta' Varsavja[8].

Il-konvenuta fittxet li to]loq suspett illi kien l-assikurat stess, sid il-vali[[ji, li]adhom, u li g]alhekk g]amel it-talba lill-assikuratur tieg]u b'qerq. Meta l-konvenuta g]amlet din l-allegazzjoni, [ie fuqha l-oneru li turi illi, aktar milli suspett, dan huwa dak li x'aktarx se]]. Fil-fehma tal-qorti, i\da, lill-konvenuta ma se]]ilhiex li teg]leb dan l-oneru. Ukoll jekk tassew xi darba l-assikurat kien]ati ta' frodi, kif qalet il-konvenuta, dan ma jfissirx li kull meta xi]a[a tmur]a\in ikun ja]ti hu. Ukoll min ji\balja, u jkun]allas il-prezz g]an-nuqqas tieg]u, ma g]andux i[orr il-pi\ ta']tija awtomatika g]al g]omru.

Il-konvenuta i\da tista' tinqeda bil-patt ta' limitazzjoni ta' responsabbiltà skond l-art. 22 para. 2 tal-Konvenzjoni ta' Varsavja[9]. L-attri`i qieg]da tg]id illi l-pi\ tal-

---

on board an aircraft, or, in the case of a landing outside an aerodrome, in any place whatsoever.

8 **Art. 30.**

3. As regards luggage or goods, the passenger or consignor will have a right of action against the first carrier, and the passenger or consignee who is entitled to delivery will have a right of action against the last carrier, and further, each may take action against the carrier who performed the carriage during which the destruction, loss, damage or delay took place. These carriers will be jointly and severally liable to the passenger or to the consignor or consignee

9 **Art. 22.**

2. In the carriage of registered luggage and of goods, the liability of the carrier is limited to a sum of 250 francs per kilogram, unless the consignor has made, at the time when the package was handed over to the carrier, a special declaration of the value at delivery and has paid a supplementary sum if the case so requires. In that case the carrier will be liable to pay a sum not exceeding the declared sum, unless he proves that that sum is greater than the actual value to the consignor at delivery.

vali[[i mitlufa kien ta' mija u tletin kilogramm (130Kg), skond il-*property irregularity report* mag]mul mill-assikurat[10]; il-konvenuta qieg]da tg]id illi l-*luggage allowance* hija ta' g]oxrin kilogramm (20Kg) kull passi[[ier; billi l-passi[[ieri kienu tlieta, kellhom b'kollox sittin kilogramm (60Kg).

Fil-fehma tal-qorti, l-attri`i g]amlet il-prova, permezz tad-dokument li esebiet b'nota ta' l-4 ta' Jannar 2002[11], illi l-vali[[i li tg]abbew fuq l-ajruplan u illi ntilfu tassew kienu ji\nu mija u tletin kilogramm (130Kg). Billi r-responsabbiltà tal-konvenuta hija limitata g]al mitejn u ]amsin frank fran`i\ kull kilogramm, b'kollox g]andha t]allas mhux aktar minn daqskemm jiswew f'liri ta' Malta tnejn u tletin elf u]ames mitt frank (F32,500). Din is-somma ti[i aktar mill-elf u tmien mitt lira li qieg]da titlob l-attri`i, u g]alhekk il-konvenuta g]andha tag]mel tajjeb g]at-telf kollu ta' elf u tmien mitt lira (Lm1,800).

G]al dawn ir-ra[unijiet il-qorti taqta' l-kaw\a billi tikkundanna lill-konvenuta t]allas lill-attri`i elf u tmien mitt lira (Lm1,800) flimkien ma' l-img]ax u l-ispejje\ mitluba fi`-`itazzjoni.

Giannino Caruana Demajo
Im]allef

Connie Micallef
Dep. Re[.

---

4. The sums mentioned above shall be deemed to refer to the French franc consisting of 65 milligrams gold of millesimal fineness 900. These sums may be converted into any national currency in round figures.

10 *Fol.* 8.

11 *Fol.* 75.